

Bestyrelsens klumme 3
Meddelelser fra redaktøren 7
DSOG's bestyrelse 7

DSOG-information

Junior inspektorer 9

Artikler og debat

Pressemeddelelse 11
DSOG/DFKO 12
Referat fra Nordisk FOKO workshop
Tyriheim, Norge 12.-14. oktober 2001 13

Annoncering af møder & kurser

DSOG's Forårsmøde 16
Fødsler og bækkenbund 17
Kursus i vulva-sygdomme 21
Klinisk Andrologi 22

DFKO

Nyt fra Dansk Fødsels- og Kvindelægers organisation (DFKO) 24

NFOG

Oplev midnatssolen i Nordsverige næste sommer 27
NFOG 2002 Umeå, Sweden June 1-4 28

Vedr. »Overlæge Ekkert Petersens Mindelegat« 29

FYGO

Generalforsamling og internatkursus 2002 31
FYGO Indkaldelse til generalforsamling 32
FYGO-kursus, spinchterrorruptur 33
*FYGO-kursus i »Sphincterlæsioner: ætiologi, risikofaktorer
og suturteknik«* 34
Kursus i klinisk anvendelse af CTG og skalp-pH 36

Møde- og kursuskalender 37

Bestyrelsens klumme

En af de vigtigste opgaver for DSOG i den kommende tid bliver udarbejdelse af de nye målbeskrivelser for uddannelsen i specialet. Arbejdet udspringer af Speciallægekommisionens betænkning – og det forløber parallelt i alle specialer. Det Nationale Råd for Lægers Videreuddannelse under Sundhedsstyrelsen har udarbejdet vejledende skabeloner for målbeskrivelserne, som blev præsenteret for specialerne på et møde på Nyborg Strand. Fra DSOG's uddannelsesudvalg deltog Jette Seidelin og Jette Led Sørensen. Vi har diskuteret den videre proces både i uddannelsesudvalget og i bestyrelsen. Resultater er blevet, at de nye målbeskrivelser skal udarbejdes af en gruppe på 15-20 medlemmer med repræsentanter for fagets fagområder, for store og mindre afdelinger, professorer, uddannelsessøgende og seniorer. Målbeskrivelserne skal selvfølgelig beskrive de fagspecifikke kompetencer. Men som noget nyt skal målbeskrivelserne også indeholde beskrivelser af, hvordan vi uddannes i de øvrige roller, som speciallæger har. Vi skal uddannes som kommunikator, samarbejder, leder/administrator, sundhedsfremmer, akademiker og professionel. Sekretariatet for gruppen består af Jette Seidelin, Bent Ottesen og Niels Ulbjerg. Jette Seidelin er formand for gruppen, og bestyrelsen er overbevist om, at Jette vil være i stand til at løfte denne store opgave. Sundhedsstyrelsen har bevilget DKK 50.000 til hvert speciale til at gennemføre arbejdet, og DSOG har bevilget et tilsvarende beløb. Der er planlagt et temamøde i efteråret 2002, hvor gruppens arbejde vil blive præsenteret og diskuteret, inden det sendes til Det Nationale Råd.

DFKO's bestyrelse har meddelt, at Peter Bagger er trådt fra som formand og bliver erstattet af Niels Munk-Jensen. DSOG's bestyrelse vil gerne takke Peter Bagger for samarbej-

det. Peter Bagger har formidlet et styrket samarbejde mellem de to organisationer, der har været gode fælles møder, og det har været væsentlige emner, som er blevet vendt. Tak til Peter for indsatsen – og velkommen til Niels Munk-Jensen.

Prognosegruppens spørgeskemaer er sendt ud til alle speciallæger og til cheferne for alle afdelinger. Resultaterne vil danne grundlag for beregninger af behovet for uddannelsespladser i specialet - og for fornyede henvendelser til de myndigheder, som har mulighed for at gøre noget ved kapaciteten. For et speciale, hvor de uddannelsessøgende står i kø, er det særdeles utilfredsstillende, at det skal være så svært at få øget antallet af uddannelsespladser, når vi samtidig ser begyndende mangel på speciallæger.

Brochurerne for NFOG kongressen i juni 2002 i Umeå er udsendt. Programmet er spændende, og de nordiske kongresser plejer at være velbesøgte og festlige. Vi håber på et stort fremmøde, også fra Danmark. I Umeå skal der også være nyvalg til posterne som præsident og generalsekretær for NFOG, idet Unni Kirste fra Norge og Viveca Odland fra Sverige går af. I henhold til NFOG's vedtægter forberedes valgene af en »Valberedning« med et medlem fra hvert land, fra Danmark Charlotte Wilken-Jensen.

Efterårsmødet blev afholdt den 9-10. november. Programmet fredag handlede om de seneste nyheder inden for fertilitetsbehandling. Fredagsprogrammet bestod af en række indlæg om status for fertilitetsbehandling i Danmark og afsluttedes med et næsten science fiction-agtigt indlæg om udtagning og nedfrysning af ovarievæv hos piger, der skal i kemo- eller strålebehandling for kræft, med henblik på senere optøning og indsætning efter endt behandling – en teknik, hvis muligheder i sandhed kan sætte gang i fantasien.

Festen var som sædvanligt vellykket, maden

dejlig, vinen udsøgt, festtaleren oplagt, men det bedste var musikken, som gav DSOG's danseglade medlemmer en sjælden udfordring.

Lørdagen bød på en perlerække af fremragende præsentationer af de kolleger, der i indeværende år har forsvaret ph.d.- eller disputatsprojekter. Vi var mange, der lærte meget om blandt andet vaner og uvaner i graviditeten, sædcellers skæbne, østrogens stadig omdiskuterede virkning på hjerte-kar-sygdomme, gestationel diabetes og IDDM under graviditet, en eksperimentel model for »gynækologisk smerte« og ikke mindst om fordele og risiko ved tidlig amniocentese. Karin Sundberg vandt med sin fine fremlægning af sit imponerende projekt årets Karl Brogård pris.

Ved lørdagens møde uddeltes Organons forskningslegat til Kirsten Ejskjær og Finn Lauszus.

Mødet afsluttedes med to oplagte professorer, der holdt to vidt forskellige foredrag: Niels Jørgen Secher beskrev sit liv som chairman på King Faisal's hospital i Riyadh og reklamerede for de muligheder, der findes der. Bent Ottesen beskrev nogle af de problemer, der findes i den operative gynækologi eksemplificeret ved en helt ny undersøgelse af komplikationsfrekvenser i forbindelse med hysterektomi og endte med at opfordre til, at DSOG tager initiativet til at der nedsættes en interessegruppe med repræsentanter for alle afdelinger, der foretager hysterektomier. Denne interessegruppe skal stå for at starte og vedligeholde en national hysterektomidatabase. DSOG's bestyrelse vil hurtigst muligt tage denne udfordring op og arbejde på, at dette initiativ kan blive forbilledet for andre tiltrængte nationale databaser inden for specialet.

Et godt møde og festligt møde, som vi lærte af og morede os til.

På bestyrelsens vegne
Peter Hornnes

Meddelelser fra redaktøren

Deadlines og udgivelsesdatoer for medlemsbladet i 2001/2002:

Deadline/Udgivelsesdato:
12. november/12. december
14. januar/13. februar
5. marts/10. april
16. maj 19. juni

Husk at bladet kun kommer 6 gange årligt, og vær opmærksom på forholdet mellem deadlines og udgivelsesdato.

DSOG's hjemmeside: www.dsog.dk

Indlæg sendes på diskette eller via e-mail til Birgitte Bruun Nielsen, læge
Gynækologisk-obstetrisk afdeling Y
Skejby Sygehus
8200 Århus N
e-mail: birgitte.bruun.nielsen@dadlnet.dk

DSOG-bladet er medlemsblad for Dansk Selskab for Obstetrik og Gynækologi

Ansvarlig redaktør i henhold til presseloven: Birgitte Bruun Nielsen

ISSN: 1601-1627

Design og grafisk produktion:
Lægeforeningens forlag

Tryk: Scanprint a/s, Viby J

DSOG's bestyrelse

Formand

Peter Hornnes, overlæge, dr.med.
Obstetrisk Klinik, Juliane Marie Centret,
H:S Rigshospitalet, Blegdamsvej 9,
2100 København Ø
Telefon: 35453545, kontor: 35454510,
personsøger: 35451309, fax: 35424679,
e-mail: phornnes@dk
Privat: Slotsalléen 9, 2930 Klampenborg
Telefon: 39636336
e-mail: peter.hornnes@dadlnet.dk

Næstformand

Charlotte Wilken-Jensen, overlæge.
Gynækologisk-obstetrisk klinik &
jordemodercenter,
H:S Frederiksberg Hospital,
Nordre Fasanvej 57-59,
2000 Frederiksberg
Telefon: 38163427, fax: 38163409
Privat: Strandboulevarden 27, 2.tv.,
2100 København Ø
Telefon: 35385859
e-mail: cwj@dadlnet.dk

Organisatorisk sekretær

Birgitte Bruun Nielsen, kursusreservelæge, ph.d.
Gynækologisk-obstetrisk afdeling Y,
Århus Universitetshospital, Skejby Sygehus,
8200 Århus N
Telefon: 89495566
Privat: Vestergade 84, 4.tv., 8000 Århus C
Telefon: 86182373
e-mail: birgitte.bruun.nielsen@dadlnet.dk

Kasserer

Ditte Trolle, overlæge.
 Afdeling for kvindesygdomme & fødsler,
 Holstebro Centralsygehus, Lægårdvej 12,
 7500 Holstebro.
 Telefon: 99125211, e-mail: adtr@ringamt.dk
 Privat: Tårngade 17, 7600 Struer
 Telefon: 97853435
 e-mail: ditte.trolle@dadlnet.dk

Videnskabelig sekretær

Erik Ernst, overlæge, ph.d.
 Gynækologisk-obstetrisk afdeling Y,
 Århus Universitetshospital, Skejby Sygehus,
 8200 Århus N
 Telefon: 89495566
 Privat: Elmehøjvej 68 A, 8270 Højbjerg
 Telefon: 86276181,
 e-mail: erik.ernst@dadlnet.dk

Øvrige medlemmer

Suzan Lenz, overlæge, dr.med.
 Fertilitetsklinikken Trianglen,
 Lundevangsvej 12, 2900 Hellerup
 Telefon: 39407000, Fax: 39407075
 Privat: Hannelundsvej 18, 2960 Rungsted Kyst
 Telefon: 45863625
 e-mail: suzanlenz@dadlnet.dk

Lisa Bang, 1. reservelæge.
 Gynækologisk-obstetrisk afdeling,
 Næstved Centralsygehus.
 Ringstedgade 61, 4700 Næstved
 Telefon: 55721401
 Privat: Olfert Fischers Gade 46 st., lejl. 3
 1311 København K
 Telefon: 33915172
 e-mail: lisa@dadlnet.dk

Associeret bestyrelsen**Formand for FYGO**

Søren Brostrøm, klinisk assistent.
 Gynækologisk-obstetrisk afdeling G,
 Amtssygehuset i Glostrup,
 Nordre Ringvej 29-67, 2600 Glostrup
 Telefon: 43232300, personsøger 341
 Privat: Vardegade 7, 4. th., 2100 København Ø
 Telefon: 35435563
 e-mail: soeren@brostrom.dk

Formand for DFKO

Niels Munk-Jensen, speciallæge
 Amagerbrogade 242
 2300 København S
 Telefon: 35502020
 Privat: Gassehaven 29, 2840 Holte.
 Telefon: 45800107
 e-mail: niels@munk-jensen.dk

Formand for undervisningsudvalget

Lene Sperling, overlæge
 Gynækologisk-obstetrisk center i Frederiksborg
 Amt, Helsingør Sygehus, Esrumvej,
 3000 Helsingør.
 Telefon: 48296702
 Privat: Strandvejen 119A, 3070 Snekkersten,
 Telefon: 49130070
 e-mail: lenesperling@dadlnet.dk

Formand for efteruddannelsesudvalget

Inger Stornes, overlæge
 Gynækologisk-obstetrisk afdeling,
 Randers Centralsygehus,
 8900 Randers.
 e-mail: IST@rc.aaa.dk
 Telefon: 89102000, personsøger: 5425
 Privat: Højen 7, 8220 Brabrand,
 Telefon: 86262596,
 e-mail: inger.stornes@dadlnet.dk

Junior inspektorer

Inspektor-ordningen er som bekendt blevet gjort obligatorisk. Ni af landets afdelinger er allerede blevet besøgt. En del genbesøg resterer. I foråret 2002 påbegyndes nye førstegangsbesøg. Med baggrund i bl.a. de positive erfaringer fra EBCOG Visiting Committee har DSOG besluttet at en yngre læge skal deltage i fremtidige ny-inspektioner. Sundhedsstyrelsen har taget dette til efterretning. FYGO har bifaldet initiativet, og påtaget sig at indstille yngre læger til arbejdet.

DSOG's bestyrelse opfordrer afdelingsledelserne til at bevillige tjenestefri med løn til den yngre læge, der deltager i en inspektion. Rejseudgifter dækkes af DSOG.

Inspektorer, der af Sundhedsstyrelsen sendes på nybesøg, skal selv sørge for at kontakte FYGO mhp. udpegning af en junior-inspektor. Dette kan ske pr. mail (soren@brostrom.dk) eller tlf. (35435563 el. 43232300 hylér 341).

p.v.a. FYGO og DSOG
Søren Brostrøm

Pressemeddelelse

Dansk Selskab for Medicinsk Uddannelse (DSMU) har på generalforsamlingen d. 8. november 2001 fået ny formand, da den tidligere formand, Karen Marie Lyng valgte at forlade bestyrelsen efter en periode på formandsposten på to år. Lektor, overlæge Martin Rudnicki blev valgt som formand. Den øvrige bestyrelse består af lektor Jens Dørup, studieleder, overlæge Svend Stenvang Pedersen, institutbestyrer Charlotte Ringsted, læge Berit Bjerre Handberg, professor Knut Aspegren og dekan Mogens Hørder. Som suppleanter blev valgt overlæge Inger Fog og pædagogisk konsulent Mie Skaarup.

DSMU er et videnskabeligt selskab, som ønsker at fremme metoder, der sikrer den bedst mulige undervisning for lægestuderende, og færdiguddannede læger. Desuden ønsker selskabet at fremme forskning i uddannelse.

Selskabet vil gerne være det forum, hvor undervisning til lægestuderende og læger debatteres, hvor forskningsresultater fremlægges og hvor det drøftes, hvordan vi får nye undervisningstiltag ind i den eksisterende undervisning.

DSMU har i november 2001 afholdt et symposium med bl.a. professor Janet Grant, Open University London: Evaluering af den ændrede lægelige videreuddannelse i England og hvordan man kan sætte standarder for den fremtidige videreuddannelse. Desuden indgik flere workshopper:

- Assessment i den postgraduate uddannelse – anæstesimodellen.
- Akkreditering af efteruddannelsesudbydere.
- Kvalitet i den prægraduate uddannelse, set i lyset af undervisningsministeriets oplæg.
- Brug af digital video i undervisning.
- Målbeskrivelser – hvordan kommer man i gang?

- Hvilke krav til kvalitet i uddannelsen vil de regionale videreuddannelsesråd stille?

DSMU vil i det kommende år arrangere symposier, der fokuserer på, hvordan man sikrer den bedst mulige undervisning for lægestuderende og læger i speciallægeuddannelse og efteruddannelse. DSMU mener, at de allerede anvendte pædagogiske undervisningsmetoder kan udvikles. DSMU vil gerne være med til at sikre at nye undervisningsmetoder også bliver anvendt i den daglige undervisning.

For yderligere oplysninger, kontakt venligst:

Martin Rudnicki, lektor, overlæge, dr.med.

Formand for

Dansk Selskab for Medicinsk Uddannelse
Gynækologisk obstetriske afdeling, Amtssygehuset i Roskilde.

4000 Roskilde; Tlf: 46323200 lok. 2502 eller
E-mail: rsmar@ra.dk

DSOG/DFKO

Kommentar til Peter Baggers indlæg

I DSOG-bladet nr. 5, oktober 2001 skriver Peter Bagger i DFKO-spalten under overskriften »Samarbejde mellem DSOG og DFKO« følgende: »DFKO er en faglig erhvervsorganisation, som organiserer privatpraktiserende gynækologer, og som skal fremme faget i relation hertil«. Dette er en sandhed med modifikationer!

DFKO er ikke en erhvervsorganisation, men fagforening for alle FAS-medlemmer, der samtidig er speciallæger i gynækologi og obstetrik. Dette indebærer, at DFKO skal varetage alle fagorganisatoriske spørgsmål for alle speciallæger i gynækologi og obstetrik, dvs. også alle hospitalsansatte overlæger inden for specialet, der samtidig er medlemmer af FAS! Når man ansættes som overlæge bliver man automatisk medlem af DFKO, men ikke nødvendigvis af

DSOG, der ikke er en fagforening, men alene et videnskabeligt selskab. DSOG kan, og må, ikke varetage en fagforenings forpligtigelser, dette skal alene gøres af DFKO. Det er blandt andet årsagen til, at alle stillingsopslag vedrørende overlægestillinger sendes til DFKO-formanden og ikke til DSOG-formanden.

Jeg håber herved, at formanden for DFKO er bekendt med, at hans forening også organiserer alle gynækologer og obstetrikere i hospitalsregi, såfremt de er FAS-medlemmer og også vil varetage deres interesser. Når de privatpraktiserende interesser skal fremmes, har det altid været DFKO der har forhandlet med sygesikringen, da DFKO jo som anført netop er en fagforening!

Venlig hilsen

Jan Blaaker, Skejby Sygehus.

FOKO

Referat fra Nordisk FOKO workshop Tyrheim, Norge 12.–14. oktober 2001 FOKO – Forskning om Kvindelig Omskæring

På initiativ af to aktive norske forskere i emnet kvindelig omskæring, en antropolog og en forskningsgynækolog/obstetriker under Institut for Almen- og Samfundsmedicin, Oslo Universitet blev der en intens weekend i oktober afholdt en nordisk workshop om dette emne med deltagelse af jordemødre, antropologer, fødselslæger, en psykolog, en magister i folkesundhedsvidenskab og sociologer, der beskæftiger sig med og forsker i dette. Der var planlagt deltagelse af afrikanske aktivister og forskere på området fra Sudan, Gambia, England og USA, men de meldte afbud pga. den aktuelle terrortrussel specielt mod flyvning.

Workshoppen var finansieret af Nordisk Ministerråds forskningsakademi, Norfas 4-årige projekt »Køn og vold« (2000–2004) og af Norsk institut for Kvinde- og Kønsforskning.

Workshoppen blev en 3-dages intensiv konference og meningsudveksling. Alle deltagere fremlagde deres egne igangværende eller afsluttede forskningsprojekter på området. Indlæggene spændte fra antropologernes feltstudier i Sudan, Senegal, og Gambia til jordemødres og obstetrikernes erfaring med håndtering af omskårne i de nordiske og afrikanske lande. Således rapporterede 2 svenske antropologer, Lisen Dellenborg og Vanja Almroth-Berggren og en norsk, Heidi Skramstad fra studier i Afrika. En svensk antropolog Sara Johnsdotter og en norsk Elise Johansen rapporterede fra studier på somaliske kvinder i henholdsvis Sverige og Norge. Den svenske obstetriker Birgitta Essén forelæste om obstetriske komplikationer hos kvinder fra Somalia, Etiopien og Eritrea bosat i Sverige,

den norske obstetriker Siri Vangen om det tilsvarende på kvinder bosat i Norge. En svensk jordemoder Catarina Widmark fortalte om sine studier af svenske jordemødres reaktion i forbindelse med omsorgen for omskårne kvinder. Fra Danmark deltog to obstetrikere. Charlotte Wilken beskrev den specielle Somalisingreomsorg på Frederiksberg Hospital, ledet af jordemoder Lisbet Nybro. Annelie Ginzel fra Århus refererede fra sit arbejde i Kenya med kvinder med fysisk og socialt invaliderende fistler.

En del myter blev aflivet, f.eks. har omskårne kvinder i mange tilfælde megen fornøjelse og tilfredsstillelse ud af deres seksualliv, og den vestlige misforståede opfattelse at omskæring foregår for at »tæmme« kvinder seksuelt er en forenkling af en langt mere kompliceret problemstilling. En svensk mandlig læge, som har studeret dette i Sudan rapporterede, at flertallet af yngre mænd i nogle af de lande, hvor omskæring praktiseres foretrækker, at kvinderne ikke omskæres. Hverken den forhøjede frekvens af obstetriske katastrofer og obstetriske indgreb, der ses i Sverige og Norge hos omskårne, eller de forfærdelige fistler mellem vagina og rectum eller blære, der kan opstå efter dystoci og under traumatiske ikke professionelle ledede fødsler kan med sikkerhed relateres til kvindelig omskæring. Materialerne fra både Norge (Siri Vangen) og fra den svenske jordemoder (Catarina Widmark) viser større komplikationshyppighed hos omskårne, men om det er omskæringen i sig selv, der giver komplikationerne, kan diskuteres og det blev det!

En af konklusionerne efter de livlige diskussioner var, at vi som udenforstående er nødt til at prøve at forstå den blanding af religiøse, dybt indgroede traditionelle og kulturelle grunde, der ligger til grund for kvindelig omskæring uden at fordømme. Først da kan vi fremme og deltage i en ligeværdig behandling af omskårne kvinder.

Det betyder ikke, at der ikke skal arbejdes målrettet og seriøst på at afskaffe traditionen med at udføre omskæring af kvinder. Men det er vigtigt at de udenforstående lande udviser en høj grad af empati og forståelse.

Det vigtigste med hensyn til håndteringen af omskårne i de nordiske lande er, som en svensk antropolog udtrykte det, at se disse kvinder som andet end »walking genitals«.

De er fra en anden kultur og skal i vores sundhedssystem have tid og tolk, respekt og mulighed for specielle foranstaltninger.

De aggressioner, som synet af en omskåret kvinde kan vække i de nordiske sundhedssystemer, skal afskaffes ved undervisning.

Opfølgende arbejde kommer til at omfatte et intensiveret nordisk samarbejde om omskårne kvinder; der var forslag om at oprette en fælles nordisk database omhandlende disse kvinder i forbindelse med graviditet og fødsel.

Charlotte Wilken-Jensen, København

Annelie Ginzel, Århus

DSOG's Forårsmøde

Tid

Fredag den 3. og lørdag den 4. maj, 2002.

Sted

Hindsgavl Slot, Middelfart.

Arrangør

DSOG' bestyrelse og Gynækologisk-obstetrisk Center, Frederiksborg Amt.

Målgruppe

Alle medlemmer af DSOG.

Program

Fredag den 3. maj

DSOG's generalforsamling

Middag og fest, herunder DSOG's Melodi Grand Prix

Tilmelding af numre senest 15. april 2002. Man kan stille op afdelingsvis, gruppevis, parvis eller som enkeltperson. Festkomiteen forbeholder sig ret til at udvælge 12 numre til opførelse, hvis indleveret >12 numre. Der vil være mulighed for akkompagnement fra DSOG's Grand Prix Band efter aftale; eget orkester eller indspillet akkompagnement kan medbringes, play back tilladt. Nærmere detaljer via lars.franch.andersen@dadlnet.dk

Lørdag d. 4. maj

Blødningsforstyrrelser.

Moderator: Peter Qvortrup Geisling

09–12: Epidemiologi, diagnostik, udredning, medicinsk behandling, alternativ behandling m.m.m. belyst gennem korte indlæg og diskussion.

12–13: Frokost

13–16: Kirurgisk behandling. Hysterektomi og endometrialablation;

State of the art, nye og fremtidige metoder.

Detaljeret program i næste nummer af DSOG-bladet.

Fødsler og bækkenbund

28.2.–1.3.2002

Torsdag den 28. februar.

- 10.00–10.30 Velkomst, kaffe og brød.
 10.30–10.35 Velkomst ved overlæge, Ph.d. Lone Mouritsen.
 10.35–10.50 Oplæg til kurset. Overlæge, dr.med. Peter Hornnes, Rigshospitalet
 10.50–11.20 Epidemiologi: Hvor hyppig er urininkontinens, prolaps og anal inkontinens postpartum og senere i livet? Hvor mange tilfælde kan relateres til graviditet og fødsel? Er nogle kvinder mere udsatte? Ph.d. Karen-Elise Højberg.
 11.20–11.30 Spørgsmål og afrunding.
 11.30–11.45 Pause.
 11.45–12.00 Hvad sker der med bækkenbund, perineum og n. pudendus under en normal fødsel? Ph.d. Tine Tetzner, Hvidovre Hospital.
 12.00–12.15 Fremhjelplning af caput, betydning for anal sphincterruptur og vaginale rupturer. Overlæge Saemundur Gudmundsson, Malmö.
 12.15–12.30 Episiotomi, betydning for anal sphincterruptur og udrifter. Overlæge, ph.d. Karl Møller Bek, Skejby Sygehus.
 12.30–12.45 Fødestilling, fødeteknik, barnets størrelse, presseperiodens længde, paritet – betydning for anal sphincterruptur og vaginale udrifter. Overlæge, dr.med. Jens Langhoff-Roos, Rigshospitalet.
 12.45–13.00 Efterundersøgelse af patienter, der har fået foretaget revision af

episiotomi. Læge Christina Petersen, Amtssygehuset i Roskilde.

- 13.00–13.30 Spørgsmål til panelet.
 13.30–14.15 Frokost
 14.15–14.30 Oplæring af jordemødre i syning af episiotomier og vaginale rifter. Instruktionsjordemoder Ulla Houmøller, Odense jordemodercenter.
 14.30–14.45 Oplæring af kommende speciallæger i suturering af anal sphincter og vaginale rupturer. Overlæge, ph.d. Karl Møller Bek, Skejby Sygehus.
 14.45–15.00 Spørgsmål til panelet.
 15.00–16.30 Gruppearbejde: Profylakse og primær behandling af læsioner i fødselsvejen. Kaffe i grupperum.
 16.30–17.30 Plenum. Fremlæggelse fra grupperne, hvordan gør vi nu, evt. forbedringer.
 18.00– Middag.

Fredag den 1. marts

- 08.30–8.35 Velkomst ved overlæge, dr.med. Martin Rudnicki.
 08.35–10.00 Følger efter anal sphincterruptur og episiotomi. Undersøgelingsprogram og betydning for behandling.
 08.35–09.00 Klinik, trykmåling og neurologi. Overlæge, dr.med. Steen Buntzen, Århus Amtssygehus.
 09.00–09.25 Ultralyd. Speciallæge Marianne Starck, Malmö Universitetssj.
 09.25–10.00 Diskussion.
 10.00–12.00 Kontrol, undersøgelingsprogram og behandling af følger efter anal sphincterruptur på egen afdeling. Kaffe i grupperum.
 12.00–12.30 Plenum.

- 12.30–13.30 Frokost.
- 13.30–13.45 Hvordan skal patienten føde efter tidligere anal sphincteruptur? Overlæge, ph.d. Karl Møller Bek, Skejby Sygehus.
- 13.45–14.15 Bækkenbundstræning før/efter fødsel. Nyttet det? Får kvinderne gjort det? Fysioterapeut Hanne Ryttergård, Amtssygehuset i Roskilde.
- 14.15–14.30 Hvornår skal vi tilbyde sectio for bækkenbundens skyld? Obstetrikere synspunkt. Overlæge, dr.med. Peter Hornnes, Rigshospitalet
- 14.30–14.45 Hvornår skal vi tilbyde sectio for bækkenbundens skyld? Abdominalkirurgens synspunkt. Overlæge, dr.med. Steen Buntzen.
- 14.45–15.00 Hvornår skal vi tilbyde sectio for bækkenbundens skyld? Urogynækologens synspunkt. Professor, dr.med. Gunnar Lose.
- 15.00–15.30 Diskussion.
- 15.30–15.45 Afslutning og evaluering.

Formål og indhold

Prolaps, urin- og analinkontinens er hyppige sygdomme hos ældre kvinder. Mange undersøgelser tyder på, at vaginale fødsler er den primære udløsende årsag.

Hvilke faktorer ved den vaginale fødsel giver risiko for problemer senere i livet?

Skyldes problemerne stigende fødselsvægt, for lange fødselsforløb, fødestillingen, epidural blokade eller episiotomi? Hvilke kvinder bør tilbydes sectio for bækkenbundens skyld? Hvordan forebygges inkontinens, er det med bækkenbundstræning før eller efter fødslen, eller er det med sectio?

Kurset gennemgår kendt opdateret viden på området og søger at virke som inspiration til fremtidige projekter.

Målgruppe

Obstetrikere, jordemødre og læger med interesse for urogynækologi. 40–50 deltagere.

Form

Eksternat. Korte inspirerende oplæg efterfulgt af diskussion i tværfaglige grupper. Grupperne vil blive søgt dannet ud fra geografiske tilhørsforhold mhp. senere samarbejde om projekter, som gerne skulle blive resultat af kurset.

Kursusledelse

Overlæge, ph.d. Lone Mouritsen, overlæge, dr.med. Lars Heisterberg, overlæge, dr.med. Martin Rudnicki.

Undervisere

Danske og skandinaviske obstetrikere, jordemødre og urogynækologer, som arbejder og forsker inden for området.

Tid

Torsdag den 28. februar 2002 kl. 10–17.30 og fredag den 1. marts kl. 8.30–15.45.

Sted

Pharmacia & Upjohn, Overgaden neden Vandet 7, 1414 København K.

Kursusafgift

1.200 kr, inkl. frokost begge dage og middag torsdag den 28. februar. Ingen betaling før accept.

Kursussekretær

Lars Heisterberg,
e-mail:larsheisterberg@dadlnet.dk

Tilmelding

Skriftligt eller per e-mail til Lars Heisterberg, Amtsgården, Stationsparken 27, 2600 Glostrup, tlf. 43 22 22 90 senest mandag d. 14. januar 2002. Husk at angive evt. tidligere tilmelding.

Sponsorer

B & K Medical A/S, Pharmacia & Upjohn, Astra Tech A/S.

CME

Kurset er godkendt til 11 point.

Kursus i vulva-sygdomme**Et DSOG efteruddannelseskursus****Sponsoreret af Pharmacia Upjohn A/S
Kurset er godkendt til 6 CME point.**

Fredag den 8. marts 2002

Kl. 9.00–16.30

Målgruppe

Speciallæger i gynækologi samt andre interesserede medlemmer. Kurset sigter mod at gennemgå diagnostik, behandling og kontrol af kvinder med de almindeligste sygdomme i vulva, samt give et up-date på den nyeste forskning inden for vestibulitis, således at kursisten bliver klædt på til at møde patienten med gener eller forandringer i vulva.

Praktiske oplysninger***Kursussted***

Pharmacia & Upjohn A/S, Overgaden neden Vandet 7, 1414 København K, tlf. 32 965200.

Kursusafgift

Kr. 700,- som dækker undervisning og frokost.

Tilmelding

Ved indbetaling af kursusafgift til kasserer Susanne Christau, Rønnebjergvej 78, 2840 Holte på giro-konto: 6247512 mærket DSOG Vulva-kursus

Tilmeldingsfrist

Mandag den 25. februar 2002

Undervisere

Eva Rylander, Danderyd Sjukhus, Stockholm, Carsten Sand Petersen, Bispebjerg, Ole Mathiesen, Aarhus, Knud Damsgaard Nielsen, Holbæk og Erik Klem Thomsen, Bispebjerg.

Kursusledere

Torben Philipsen, Holbæk, og Kjeld Rasmussen, Herning.

Kursussekretær

Anne Magnussen, Fertilitetsklinikken Holbæk Sygehus, Smedelundsgade 60, 4300 Holbæk. Tlf. 59484270, e-mail: chamnm@vestamt.dk fax: 59484269

Program**Fredag d. 8. marts 2002**

- 09.00–9.30 Registrering, kaffe
 09.30–9.40 Velkomst
 09.40–10.25 Benigne hudsygdomme i vulva. Lichen sclerosus, planus og simplex, psoriasis allergiske manifestationer, etc. Afdelingslæge dr.med. Carsten Sand Petersen, Dermatologisk afd., BBH
 10.25–10.40 Diskussion og spørgsmål
 10.45–11.30 Patoanatomiske forandringer ved hudsygdomme i vulva. Krav til den teknisk »gode« vulvabiopsi. Ovl., dr.med. Henrik Klem Thomsen, Patologisk afd., BBH
 11.30–11.45 Diskussion og spørgsmål
 11.45–12.30 Vulvadysplasier, VIN, vulvoscopi. Diagnostik og behandling samt kontrol af dysplasi patienten, hvem, hvor længe og hvordan? Ovl., ph.d. Ole Mathiesen Gyn. afd., Skejby Sygehus
 12.30–12.45 Diskussion
 12.45–13.45 Frokost
 13.45–14.30 Candida-infektioner, vestibulitis, klinik og behandling, samt de sidste nye forskningsresultater. Professor, dr.med Eva Rylander, Danderyd Sjukhus, Stockholm
 14.30–14.45 Diskussion
 14.45–15.30 Vulvodyni. Klinik, ætiologi og

behandling. Ovl. Knud Damsgaard Nielsen, Gyn. Afd., Holbæk Sygehus

15.30–15.45 Diskussion

15.45–16.00 Afslutning

Klinisk Andrologi**Objektiv undersøgelse og brug af laboratorietest****Et DSOG efteruddannelseskursus****Tid**

Fredag den 25. januar 2002 kl. 09.00–16.00.

Kursussted

Skejby Sygehus.

Arrangør

DSOG's efteruddannelsesudvalg.

Kursusledelse

Erik Ernst, Aleksander Giwercman.

Målgruppe

Speciallæger i gynækologi og obstetrik samt andre interesserede læger.

Kursusgebyr

800 kr.

Tilmelding

Susanne Christau, Rønnøbærvej 78, 2840 Holte. Kursusgebyr indsættes på girokonto-nummer 624 7512 (PC-bank reg. Nr. 1199). Tilmeldingsfrist d. 10. januar 2002

CME

point: 6

Undervisere

Jørn Müller, Rigshospitalet.
Aleksander Giwercman, Malmö Sygehus.
Erik Ernst, Skejby Sygehus.
Lars Lund, Viborg Sygehus
Suzan Lenz, Fertilitetsklinikken, Trianglen.

Program

- 09.00–09.30 Registrering og morgenbuffet.
09.30–10.00 Føtal og præpubertal udvikling.
Jørn Müller.
10.00–10.30 Udvikling i puberteten – normal og abnorm. Aleksander Giwercman.
10.30–10.45 Kaffe
10.45–11.15 Andrologisk undersøgelse af den voksne mand. Aleksander Giwercman.
11.15–12.00 Den infertile mand – laboratorietest og deres fortolkning. Erik Ernst, Aleksander Giwercman.
12.00–13.00 Frokost
13.00–13.30 Skrotal undersøgelse – rektaleksploration. Lars Lund.
13.30–14.00 Testesbiopsi og epididymal aspiration – teknikker. Erik Ernst.
14.00–14.30 Testesbiopsi – indikationer og fortolkning. Aleksander Giwercman.
14.30–15.00 Kaffe
15.00–15.30 Ultralyd af scrotum. Suzan Lenz.
15.30–16.00 Undersøgelser og behandling af mænd med erektil og/eller ejakulatorisk dysfunktion. Lars Lund
-

Nyt fra Danske Fødsels- og Kvindelægers organisation (DFKO)

Bestyrelsen

Pr. 1.11. 2001 er Peter Bagger afgået som formand, idet han er ophørt med at praktisere for sygesikringen, og Niels Munk-Jensen er konstitueret som formand indtil generalforsamlingen i januar måned.

Undervisning

DFKO's gynækologiskole har afholdt efteruddannelseskursus på Skejby Sygehus.

Der deltog 21 ved det første kursus, heraf 9 læger, og ved det andet kursus 19, hvor 8 var læger.

Der blev undervist i de samme emner som ved de tidligere møder i København.

Overenskomsten

Den nye overenskomst er nu vedtaget og skal genforhandles i 2004.

De væsentligste ændringer er:

- At vi fra 1.4.2002 ikke længere bliver trukket for indbetalinger til sygefonden. Der bliver dog modregnet 1% i reguleringsprocenten per 1.4.2002 (kun denne ene gang)
- Fra 1.10.2003 bortfalder 1. knæk-niveau. Efter 1.10.2003 vil vi først knække på det som i dag svarer til 2. knæk.
- Der bliver mulighed for at samarbejdsudvalgene indgår §3-aftaler uden central godkendelse vedr. ophævelse af knæk eller omsætningsgrænser, aftaler om honorarer samt afregning.
- Der kan lokalt aftales forlængelse af den eksisterende generationsskifteperiode og knækket kan i perioden øges med 30%.

- Godtgørelsen ved nedlæggelse af praksis er forhøjet fra 55% til 90% af den gennemsnitlige omsætning de i sidste 3 år.
- Mulighed for etablering af speciallægepraksis som holdingselskab.
- Mulighed for assisterende speciallæge (skal godkendes af samarbejdsudvalget)

Status for den moderniserede overenskomsts økonomiprotokollat (fra 1.7.2000)

Tallene er forventet forbrug – faktisk forbrug

Samlet økonomi	kr. -3.876.663
1. konsultation 0110	kr. 1.356.770
Senere konsultation 0130	kr. 6.325.383
Blodprøvetagning 7426	kr. 251.980
Sædpræparation 7427	kr. 335.512

Der er således et mindre overforbrug grundet øget aktivitet, men de moderniserede ydelser ligger på det rigtige niveau. Det må fortsat tilrådes ikke at ændre ydelsesadfærd.

Generalforsamling

Generalforsamlingen finder sted lørdag den 19.01.2002 kl. 11 i Pharmacias lokaler.

Forslag til behandling bedes være bestyrelsen i hænde senest mandag den 10. december 2001 jf. vedtægterne.

p.v.a. bestyrelsen
Niels Munk-Jensen

Brug nettet ...

www.dsog.dk

- Kurser, møder og kongresser
- Fødselsstatistik
- Obstetriske guidelines
- Links
- Medlemsbladet online

www.fygo.dk

- Hvordan får man kursusstilling?
- FYGO-håndbogen online
- Kurser
- Links

Oplev midnatssolen i Nordsverige næste sommer

NFOG's XXXIII kongres afholdes i Umeå 1.-4. juni 2002

I forbindelse med kongressen uddeles legater á 10.000 kr. til de 3 bedste orale præsentationer under de frie foredrag samt ligeledes 10.000 kr. til hver af de 3 bedste posters.

Herudover vil efter indstilling fra NFOG's videnskabelige komite blive uddelt en »young scientists award« på 20.000 kr til en kollega for bedste abstract til kongressen samt høj forskningsaktivitet.

Jeg vil opfordre alle DSOG's medlemmer til at deltage i kongressen. Hvis du/I har noget at præsentere da bare af sted med et abstract inden 1. februar 2002.

Alle medlemmer skulle have fået program fra kongreskomiteen med sidste nummer af Acta.

Man kan også læse om kongressen på web-adressen: www.kongress.com/nfog.nsf

For at specielt yngre gynækologer kan komme billigst muligt til Umeå, har Morten Hedegaard fra Forskningsenheden, Gynækologisk-obstetrisk afd Y., Skejby Sygehus været så venlig at tilbyde at arrangere en fællesrejse samt ovetnatning antagelig på vandrehjem for på den måde at holde prisen for deltagelse nede. Tilmelding til rejsearrangement på mail: morten.hedegaard@dadlnet.dk.

Yngre læger betaler særskilt lavt kongresgebyr.

Erik Ernst

Videnskabelig sekretær

Nordisk Forening for Obstetrik og Gynækologi (NFOG) har fået egen hjemmeside på adressen:

www.nfog.org

- Links til de nationale selskaber
- Link til Acta on-line
- NFOG Bulletin on-line
- NFOG-kongres Umeå 2002
- Kongres- og kursus-kalender

**Vedr. »Overlæge Ekkert Petersens
Mindelegat«.**

Der kan uddeles et antal rejselegater i år 2001. Ansøgninger til legatet kan fremsendes til professor, dr.med. John Philip, Juliane Marie Centret, Afsnit 4074, Rigshospitalet, Blegdamsvej 9, 2100 København Ø.

Ansøgningen bør indeholde oplysninger om rejsemål samt om, hvorvidt der er tale om aktiv deltagelse i det pågældende møde. Der bør fremsendes budget.

Ansøgningsfrist er den 20.12.2001.

FYGO

Generalforsamling og Internatkursus 2002

Målgruppe

Alle medlemmer af FYGO.

Tid

Torsdag den 7/3 og fredag den 8/3 2002.

Sted

Ledernes Uddannelses Center, Rugårdsvej 590, 5210 Odense NV.

Pris

Kr. 950,- (uden overnatning kr. 800,-) Overnatning i enkeltværelse i det omfang det er muligt. Deltagelse i generalforsamlingen er gratis

Tilmelding

Skriftlig tilmelding vedlagt frankeret og adresseret svarkuvert senest den 4/2 2002 til FYGO's kasserer, Gitte V. Eriksen, Havgårdsvej 29, 8240 Risskov.

Betaling ved tilmelding på check eller på giro 801 4167 (angiv tydeligt navn !)

Program

Antikonception og tidlige graviditeter med komplikationer

Torsdag den 7/3

- 09.30–10.00 Registrering, kaffe/te og morgenbrød
- 10.00–12.30 Antikonception og unges seksualvaner
- 10.00–10.45 Unges seksualvaner ved overlæge Charlotte Wilken-Jensen, Frederiksberg Hospital og leder af Sex og Samfunds præventions- og rådgivningsklinik, København

- 10.45–10.55 Lille pause
- 10.55–12.00 Antikonception hedder det nu det? P-piller – hvem må få hvad og hvornår m.m. ved overlæge, dr.med. Kresten Rubeck Petersen, Hillerød Sygehus
- 12.00–13.00 Frokost
- 13.00–15.30 Uønsket graviditet
- 13.00–13.20 Abortlovgivningen og støttesamtaler ved 1. reservelæge Lisa Bang, Næstved Centralsygehus
- 13.20–13.50 Hvem får abort, hvornår og hvorfor? ved sociolog og forskningslektor Lisbeth B. Knudsen Demografisk Forskningscenter, Syddansk Universitet – Odense Universitet
- 14.00–14.10 Lille pause
- 14.10–15.30 Provokeret abort
- Medicinsk eller kirurgisk abort? Frit valg til alle også uge 9-10? ved overlæge, ph.d. Ulla Breth Knudsen, Randers Centralsygehus
  - Fordele og ulemper – hvad foretrækker kvinderne? ved læge, ph.d.-studerende Christina Rørbye, H:S Hvidovre Hospital
- 15.30–16.00 Kaffe
- 16.00–18.30 Generalforsamling – se dagsordenen nedenfor
- 19.00– Middag og efterfølgende tvangsfrit samvær

Fredag den 8/3 2002

- 09.00–12.30 Den tidlige graviditet og dens komplikationer.
- 09.00–10.00 Ultralydsscanning af tidlig kompliceret graviditet – faldgruber og sikkerhed! ved afdelingslæge Agnete Vedsted-Jacobsen, Amtssygehuset i Glostrup

- 10.00–10.15 Kaffe
- 10.15–11.00 Spontan og missed abortion; behandling – medicinsk, kirurgisk eller afventende? Underviser annonceres i næste nummer af DSOG-bladet.
- 11.00–11.15 Lille pause
- 11.15–12.30 Ekstrauterine graviditeter
- Ætiologi, diagnose og behandling – medicinsk, kirurgisk eller afventende? ved overlæge, dr.med. Per Lundorff, Viborg Sygehus
- 12.30–13.30 Frokost
- 13.30–15.00 Et spændende og provokerende emne
- 15.00–15.15 Evaluering
-

FYGO

Herved indkaldes til ordinær generalforsamling i Foreningen af Yngre Gynækologer og Obstetrikere (FYGO)

*Torsdag d. 7. marts 2002, kl. 16.00–18.30
Ledernes UddannelsesCenter,
Rugårdsvej 590, Odense*

Dagsorden

- 1) Valg af dirigent
- 2) Beretninger fra:
  - a. Bestyrelsen
  - b. Undervisningsudvalget
  - c. Efteruddannelsesudvalget
  - d. Vurderingsudvalget
- 3) Indkomne forslag til sagsbehandling fra medlemmerne
- 4) Godkendelse af regnskab 2001. Fastlæggelse af budget og kontingent 2002
- 5) Valg:
  - a. Bestyrelsesmedlemmer
  - b. Revisor
  - c. Medlem af vurderingsudvalget
- 6) FYGO-prisen år 2001
- 7) Eventuelt

Ad 3) Forslag fra medlemmerne skal være sekretæren (Kirsten Jochumsen, Rosenlunden 7, 5000 Odense C, e-mail: kirsten.jochumsen@dadlnet.dk) i hænde senest den 7. februar 2002.

Ad 5) Der er 4 bestyrelsesposter og 1 revisor på valg. Medlemmer kan opstille helt frem til generalforsamlingen, og bedes motivere dette i et kort indlæg på mødet.

Der ydes rejsegodtgørelse (tog på 2. klasse inkl. pladsbillet) for FYGOs kontaktperson eller dennes stedfortræder, hvis beløbet overstiger kr. 100,–

FYGO-kursus

Sphinkterruptur

København

Tid

Onsdag den 30. januar 2002 kl. 16.30–20.30

Sted

Pharmacia A/S; Overgaden neden Vandet 7, Christianshavn.

Arrangør

Foreningen af Yngre Gynækologer og Obstetrikere (FYGO)

Målgruppe

Medlemmer af FYGO, Fase I-III, max. 24 personer.

Undervisere

Overlæge, dr.med. Henrik Nyholm, Amtssygehuset i Glostrup, afd. G.

Overlæge, ph.d. Karl Møller Bek, Skejby Sygehus, afd. Y.

Kursusledelse

Søren Brostrøm, soren@brostrom.dk

Program

16.30–16.40 Velkomst og præsentation

16.40–17.30 Obstetrisk perinealruptur v/

Henrik Nyholm

- Hvem får det?
- Hvordan vurderes en frisk bristning?
- Klassifikation
- Forebyggelse

17.30–18.30 Primær sutur af obstetriske bristninger v/ Karl Møller Bek

- Hvilke strukturer er vigtige?

- Suturmateriale- og metoder

- Video-demonstration

- Sequelae

18.30–19.15 Let traktement v/ Pharmacia

19.15–19.45 Praktiske øvelser på grisenumer

19.45–20.30 Afrunding (panel)

- Hvem skal sy?
- Hvilken bedøvelse?
- Hvor skal det foregå?
- Antibiotikaproylaks?
- Laksantia, bækkenbunds-træning etc.
- Kontrol
- Sekundær behandling

Sponsor

Pharmacia og Ethicon Suture.

Point

Godkendt af Vurderingsudvalget til 4 timer

Tilmelding

Ved indsendelse af check kr. 100 og frankeret svarkuvert kr. 6 til Søren Brostrøm, Vardegade 7, 4.th., 2100 København Ø.

FYGO-kursus i »Sphincterlæsioner: ætiologi, risikofaktorer og suturteknik«

Århus

Målgruppe

Alle medlemmer af FYGO

Tid

Torsdag den 7. februar 2002, kl. 16.00–21.00

Sted

Skejby Sygehus

Undervisere

Overlæge, ph.d. Karl Møller Bek, Skejby Sygehus. Kursusreservelæge, ph.d. Karen-Elise Højberg, Horsens Sygehus

Point (prækursister)

4 timer

Deltagerpris

100 kr. Check vedlægges i forbindelse med tilmelding.

Tilmelding

Skriftlig til Gitte Eriksen, Havgårdsvej 29, 8240 Risskov.
Senest 28/1 2002. Vedlagt frankeret, adresseret svarkuvert.

Kursusledelse

Læge, ph.d. Jannie Dalby Salvig

Program

På kurset vil der blive undervist i:

- Er vaginal fødsel en katastrofe for bækkenbunden?

- Hvad siger epidemiologien med hensyn til urininkontinens, prolaps og anal inkontinens?
- Hvem får sphinchterruptur og hvorfor?
- Er sphincterlæsion relateret til fødselsmåde, presseperiode eller episiotomi?
- Gennemgang af bækkenbundens anatomi.
- Hvordan syer man en sphinchterlæsion? Videodemonstration
- Hvordan skal kvinden behandles og kontrolleres, når det er sket?
- Hvordan skal kvinden føde efter tidligere analsphinchterruptur?
- Giver sphincterrekonstruktion et godt resultat?

Herudover en række andre spændende emner. Der lægges op til diskussion med underviserne, hvor du som kursusedtager får lejlighed til at stille spørgsmål til eksperterne.

Midtvejs vil der blive serveret et let traktament (inkluderet i prisen).

Kurset er sponsoreret af Pharmacia A/S.

Kursus i klinisk anvendelse af CTG og skalp-pH

Målgruppe

Alle medlemmer af FYGO

Tid

Onsdag den 17. april 2002, kl. 16.00–21.00

Sted

Skejby Sygehus

Undervisere

Overlæge, ph.d. Kristjar Skajaa, Skejby Sygehus
Overlæge Lone Hvidman, Skejby Sygehus
Afdelingslæge, ph.d. Olav Bjørn Petersen,
Skejby Sygehus

Point (prækursister)

4 timer

Deltagerpris

100 kr. Check vedlægges i forbindelse med tilmelding.

Tilmelding

Skriftlig til Gitte Eriksen, Havgårdsvej 29,
8240 Risskov. Senest 8/4 2002. Vedlagt frankeret, adresseret svarkuvert.

Kursusledelse

1. reservelæge, ph.d. Gitte Eriksen, Aalborg Sygehus.

Program

På kurset vil der blandt andet blive undervist i;

- Hvad er en normal CTG før og under fødsel
- Skalp-pH til hvem, hvorfor og hvornår
- »klassiske« patologiske kurver (abruptio, ruptur, sinus, silent etc.)

- Hvilke decelerationer er patologiske?

Endeligt program følger i næste nummer af »DSOG-bladet«. Kurset vil være praktisk anlagt og der bliver god tid til diskussion med underviserne. Så reservér allerede nu datoen – og gem eventuelt jeres »interessante kurver«!

Midtvejs vil der blive serveret et let traktament (inkluderet i prisen)

M Ø D E - O G K U R S U S K A L E N D E R

Der henvises i øvrigt til DSOG's hjemmeside www.dsog.dk for nærmere information og yderligere arrangementer

Januar 2002

- 17.-19. Obstetriske guidelines, Sandbjerg Slot, DSOG.
25.-26. Nordisk Urogynækologisk Arbejdsgruppe (NUGA).

Februar 2002

- 6.-8. Active management of labour, Dublin, NMH.
28.-1/3. Kursus: Fødsler og bækkenbund, København.

Marts 2002

- 6.-9. 5th International Symposium on Clinical Advances in Osteoporosis, Honolulu.
7.-8. Generalforsamling og internatkursus (»Tidlig graviditet«), Odense, FYGO.
15.-17. Scandinavian Menopause Society: Workshop, Oslo, SMS.

Maj 2002

- 3.-4. Forårsmøde og generalforsamling, Hindsgavl Slot, DSOG.
22.-25. 17th Pan-European Congress of Obstetrics and Gynaecology, Prag, EAGO + EBCOG
25. Organons Gynækologiske Årsmøde, København, Organon

Juni 2002

- 1.-4. 33rd Nordic Congress of Obstetrics and Gynaecology, Umeå, NFOG.
10.-14. 10th World Congress on Menopause, Berlin.
19.-22. 18th European Congress of Perinatal Medicine, Oslo, EAPM.
27.-30. 34th International Congress on Pathophysiology of Pregnancy, Lake Balaton, Ungarn.
30.-3./7. 18th Annual Meeting of the European Society of Human Reproduction and Embryology, Wien, ESHRE